

Platformtekst: 'Stop de industrialisatie van het Vlaamse platteland'

Van mega naar giga

De boer als kleine vleesproducent is bijna verdwenen. Multinationals nemen de hoofdrol nu op zich, zonder rekening te houden met de rechten van het dier, de mens en de natuurlijke omgeving. Diepgevroren varkens worden ingezet om de wereldmarkt te manipuleren. Handelsverdragen beïnvloeden niet alleen de commerciële belangen van landen, maar geven ook voorrang aan een vleesindustrie waar dieren enkel nog producten zijn: van kuiken tot plofkip in anderhalve maand. Ook Vlaanderen ontsnapt er niet aan: boeren worden managers en wereldhandelspelers. De kleine boer, die zijn dieren kent en verzorgt, is klaar voor het museum. De sector wordt onder druk van de lage prijzen en de grote concurrentiegedwongen tot goedkoop en grootschalig produceren. En dat heeft gevolgen voor het welzijn van mens en dier én voor de natuurlijke omgeving.

Maar toch zoeken meer en meer consumenten naar authentieke streekproducten, gezonde voeding, vegetarische alternatieven of bio-producten.

Hoeveel?

Hoewel het aantal landbouwbedrijven gestaag afneemt, stellen we een toename van de varkens- en pluimveestapel vast. In 2012 groeide de Vlaamse veestapel van varkens en pluimvee tot bijna evenveel varkens (6.061.991) en 5 keer zoveel kippen (30.151.029) als er menselijke inwoners zijn. Het aantal runderen nam lichtjes af, maar haalt net niet 1,3 miljoen in 2012 (Bron: MIRA 2012).

Deze dieren worden door steeds minder landbouwers gekweekt en verdwijnen dan ook in alsmaar grotere stallen: megastallen. Dit fenomeen kent sinds de strengere regelgeving in Nederland, steeds meer navolging in Vlaanderen. Stallen van meer dan 7.000 varkens, 220.000 vleeskuikens of honderden koeien zijn geen unicum meer, tot grote spijt van de omgeving (mens, milieu, natuur, cultuurlandschap, erfgoed,...).

Het probleem

Vlaanderen mestvaalt

Vermits de veehouder onvoldoende grond heeft in verhouding tot de vele dieren, kan hij de mest niet meer uitrijden en moet ze verwerkt worden. Hiervoor worden her en der industriële mestbehandelaars geplaatst. Deze hebben dikwijls naast mest, ook andere inhoud nodig (vnl. energiemais en organisch afval). Mestverwerking biedt ook geen oplossing voor transporten van nutriënten, luchtverontreiniging, geurhinder, verzuring,... Daarenboven zorgen een overdruk op de mestmarkt, de hoge kost van de verwerking en de geringe pakkans voor een verhoogd risico op het omzeilen van de regels en dan ook extra schade aan de natuurlijke omgeving. We geraken dan ook maar niet aan de Europese nitraatrichtlijnen. Integendeel, dankzij

het MAPIV –dat uitbreiding toelaat mits mestverwerking-, neemt de verzurende emissie van ammoniak en stikstofoxiden sinds 2007 terug toe (Bron: MIRA 2012).

Transporten van en naar

Massa's dieren hebben massa's eten nodig, dat moet van de sojaplantages in het zuiden, over zee, naar de boer, want deze kweekt het veelal zelf niet meer. Maar ook de jonge dieren moeten aangevoerd om op te kweken, en later terug afgevoerd, om te slachten. Hun mest moet naar een nabijgelegen mestbehandelaar en de verwerkte fracties moeten elk ook op plaats van bestemming geraken. Tussen de transporten in, staat de gemeente (jij en ik) in voor de herstellingskosten van de landelijke wegen, veroorzaakt door het zware vervoer.

Dieren in nesten

Dieren kunnen door de kleine oppervlaktes waarop ze zijn gehuisvest, hun soorteigen gedrag niet vertonen. Scharrelen, wroeten en grazen in de wei is er voor veel dieren niet meer bij. Het overgrote deel van de dieren ziet de buitenlucht enkel op weg naar het slachthuis. Voor varkens en kippen is dit fenomeen niet nieuw in Vlaanderen. Maar ook runderen grazen minder en minder op weiden. Veefabrieken zijn nauwelijks geschikt te maken voor een vrije uitloop door de grote aantallen dieren en het gebrek aan land rondom de stal.

Je eigen gezondheid

Er zijn verschillende problemen op gebied van volksgezondheid, die samenhangen met de intensieve veehouderij, zoals: resistentie van bacteriën, op de mens overdraagbare dierziekten, vervuiling met fijn stof.

Het antibioticagebruik in de veehouderij scheert hoge toppen, via voorgemengde voeders worden de dieren 'gezonder' gehouden en versterken tegelijkertijd ook de bacteriën (hierbij worden vooral de *Campylobacter*, *Salmonella*, *MRSA*, *ESBL*-vormende en *E. coli* vernoemd). Aandoeningen aan de luchtwegen komen dan ook meer voor in en rond deze veeteeltcomplexen. In Nederland wordt ook de verspreiding van het Hepatitis E virus gekoppeld aan de consumptie van besmet varkensvlees. Telkens wordt de laatste nieuwe generatie van antibiotica gebruikt en evolueren we naar 'superbacteriën', waar geen behandeling meer zal voor gevonden kunnen worden.

Plattelandsindustrie

Steeds grotere complexen palmen het platteland in. Uitbreidingen die zouden moeten ingekaderd worden in het landschap, blijken dat niet te doen. Integendeel: de natuurkwaliteit van het platteland blijft erop achteruitgaan (NARA 2012). Plaats voor houtkanten en knotwilgen wordt ingenomen door de schaalvergroting. Subsidies gaan paradoxaal zowel naar de opschaling van de landbouw, als naar het restaureren van het landschap. De resterende landbouwbedrijven groeien uit tot kleine industrieparken die het zicht op het schaarse open cultuurlandschap steeds meer bepalen en verschrallen en waarbij het houden van dieren in contracten met grote bedrijven vergoten zit. Het Vlaamse platteland wordt één grote agro-industriezone.

Met de steun van Vlaanderen

Het regelgevend kader dat door de Vlaamse overheid wordt voorzien, steunt de industrialisering van het platteland: mestbehandeling tot 60.000 ton kreeg met de omzendbrief van 2006 een vrijgeleide voor landelijk gebied. Nochtans zijn dergelijke installaties echte fabrieken die helemaal niet gebonden zijn aan één of meerdere landbouwbedrijven. Gezien deze installaties instaan voor de industriële verwerking van mest met zowel veel transport van als naar de installaties, zijn industrieterreinen meer logische locaties voor deze bedrijven. Het MAPIV laat een uitbreiding van de veestapel toe voor pluimvee en varkenshouderij, mits verwerking van de mest. VLIF-subsidies betalen mee voor de schaalvergroting en het milieubeleid kent geen

maximumnormen. Hoe groter het bedrijf, hoe meer subsidies.

Maar niet van de bevolking

Het lokale draagvlak is nochtans beperkt. Veel buurtcomités tekenen bezwaar aan tegen al te grote vormen van schaalvergroting. Gemeentebesturen steunen op veel locaties het verzet, omdat ze er ook van overtuigd zijn dat deze evolutie de draagkracht van de lokale gemeenschap overstijgt. En nog houdt de hogere overheid nauwelijks rekening met de bezwaren en adviezen van bewoners en lokale besturen. Maar ook de landbouwers zelf zijn verdeeld over de schaalvergroting. De grond van hun probleem, een rechtvaardige prijs voor een gezonde voeding, is nog steeds geen expliciet beleidsdoel.

Klimaat

De uitstoot van broeikasgassen door de agro-industrie zorgt ervoor dat deze sector wereldwijd één van de drie grootste oorzaken is van klimaatverandering. Deze broeikasgassen zijn niet enkel deze die door het transport worden uitgestoten, maar ook onder andere het methaangas dat door de runderen wordt geproduceerd door de vertering. Om onder de drempelwaarde van 2°C opwarming te blijven moet tegen 2050 de uitstoot van broeikasgassen met 90 % dalen. Een evolutie naar een kringlooplandbouw en minder veeteelt is dan ook levensbelangrijk. De kringloop moet gesloten worden op de eigen bodem. Veevoerders die nu van het zuiden komen, kunnen op eigen bodem geteeld worden, zodat de druk op mens en natuur in het zuiden kan afnemen en de nodeloze transporten uitgeschakeld kunnen worden. Op die manier kan de vlees- en veevoederproductie binnen de draagkracht van de omgeving blijven. Daarenboven wordt de vleesproductie dan ook minder afhankelijk van de prijschommelingen op de wereldmarkt.

En andere gevolgen

Het opkweken van deze dieren vereist heel wat (grond)water, om de dieren te drinken te geven, de luchtwassers te onderhouden, gewassen te doen groeien,... Ook de energievoorziening voor deze bedrijven heeft een aangepaste infrastructuur nodig. De lokale gemeenschappen zelf geraken verdeeld: de ene groep bewoners wil de industrialisering van hun woonomgeving tegenhouden, terwijl de andere het voortbestaan van het bedrijf, in economisch moeilijke tijden, wil garanderen door schaalvergroting.

Op de toekomst?

Het kan ook anders. Vlaanderen moet de gezondheid van haar voedsel, haar leefomgeving en haar bevolking beter beschermen. Daarom stelt het platform de volgende maatregelen voor:

1. Afbouw van de veestapel

Vlaanderen moet haar eerdere intentie om de veestapel af te bouwen terug opnemen. De hervormde regelgeving heeft de inspanningen die hier eerder voor werden geleverd teniet gedaan. De focus op kwaliteit en regionale afzet, eerder dan kwantiteit en competitiviteit op de wereldmarkt, kan de inkomens van de veeteler op peil houden, samen met het stimuleren van samenwerking onder de familiale bedrijven.

2. Stop aan veeteeltgetto's

Vlaanderen moet haar leefomgeving beter beschermen. De schaalvergroting concentreert zich in bepaalde regio's (West-Vlaanderen, de Noorderkempen, Waasland, Meetjesland, Antwerpse kempen en Noordoost Limburg). De gevolgen zijn dan ook het sterkst te voelen in die regio's. Bovendien worden grotere aantallen dieren per bedrijf geconcentreerd. De lasten en externe kosten worden afgewenteld op de directe omgeving.

3. Beschermen van de gezondheid:

Vlaanderen moet de gezondheidskost, veroorzaakt door de massaproductie, verrekenen in de prijs aan de kassa. Daarvoor zal ze ook het Europese niveau moeten bewerken.

Vlaanderen moet het gebruik van antibiotica in de veehouderij strenger reglementeren en de vaccinaties beter opvolgen.

De veeteelt moet in het algemeen strenger gereguleerd worden, zodat de negatieve gezondheidseffecten verdwijnen.

4. Bevorderen van de leefbaarheid van de omgeving

Uiteraard moet er dynamiek in de landbouw mogelijk blijven. Landelijk gelegen veeteeltbedrijven moeten echter wel maximaal ingepast worden in de omgeving. Ze zorgen mee voor de kwaliteitsvolle inrichting van open ruimte met kleine landschapselementen zoals houtkanten, knotwilgen en poelen. De ruimtelijke voorwaarden moeten gehandhaafd worden (bijv. beplantingsplannen), transporten van en naar het bedrijf moeten subregionaal en lokaal afgewogen worden, samen met de druk van de veestapel op de omgeving. Milieuvergunningen en landbouwsubsidies moeten in het licht gehouden worden van de voedselvoorziening in de directe omgeving, mogelijkheden van mestafzet en het streven naar een gesloten productie op het bedrijf zelf. Zo wordt het aantal transporten en de hieraan verbonden overdracht van ziekten beperkt. De Vlaamse overheid moet een maximumdruk vast per regio in aantal stuks vee vaststellen, rekening houdende met de gecombineerde draagkracht per regio voor akkerbouw en veeteelt.

5. Vlaamse vleesconsumptie en dierenwelzijn

Er is in Vlaanderen al een dalende trend, maar toch is de vleesconsumptie hier nog veel te hoog. De kennis van de bevolking over wat de echte maatschappelijke gevolgen en kosten zijn van zoveel vlees eten en hoe het geproduceerd wordt, dient aangescherpt. In plaats van met belastinggeld promotie te maken voor de niet-duurzame landbouw zouden veel meer Vlamingen op korte termijn "flexitariër" (iemand die af en toe vlees eet) moeten worden. De prijs van het vlees moet daarenboven alle kosten dekken, ook deze voor de gezondheidszorg en het milieu.

Het massaal houden van dieren in niet-natuurlijke omstandigheden is onverenigbaar met de heersende waarden van dierenwelzijn. De alternatieven, zoals bijv. biologisch geteeld vlees of vleesvervangers worden veelal naast de goedkopere voordeelpakketten uitgesteld en verliezen zo aan overtuigingskracht.

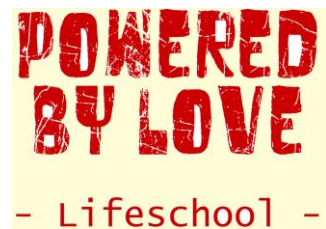
6. Biolandbouw in de kijker

Vlaanderen kan nog meer doen voor de biolandbouw. Niet alleen door het vervatten van de externe kosten (milieu, gezondheid,...) in de prijs van de landbouwproducten, maar ook door de VLIF-steun, samen met andere maatregelen meer af te stemmen op biolandbouw. Ze kan de agro-ecologie centraal plaatsen in haar onderzoek en de codes voor goede landbouwpraktijken. Ze kan duurzame landbouw integreren in de eindtermen van het basis- en secundair onderwijs en de meer specifieke landbouwopleidingen. De maatschappelijke rol van biolandbouw moet meer in beeld komen.

7. Korte keten voor meer voeling met de voeding

Vlaanderen moet de directe relatie tussen producent en consument bevorderen en de belemmeringen weg werken die dit ontraden. Hoewewinkels, thuisverkoop, voedselteams, groenteabonnementen, vleespakketten, CSA,... krijgen meer kansen en zorgen er voor dat transport ingeperkt wordt, de ecologische impact van landbouw sterk afneemt en de boer een eerlijk inkomen krijgt. Hier geeft Vlaanderen voorrang aan landbouwproducten met respect voor mens, dier, milieu en omgeving.

Onderschrijven:

natuurbehoud, milieu- en landschapszorg in zuid-west-vlaanderen

natuurpunt Damme

Natuurpunt
Knokke - Heist

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

natuurpunt
Meetjeslandse Kreken